

MGA PANANIM NA MADALING ANIHIIN

PAGTATANIM | PANGANGALAGA | PAG-AANI

ALUGBATI

Ang alugbati ay may kalsiyum, iron, at mga vitamina A, B, at C. Ang mga dahon, sanga, at buto nito ay makakain lahat.

URI NG ALUGBATI

Mayroong tatlong uri ng alugbati: ang *Basella alba* ay mayroong kulay berde na sanga at hugis-itlog sa halos mga bilog na dahon; ang *Basella rubra* ay mayroong pulang tangkay at berde, hugis-itlog hanggang sa mga bilog na dahon; at ang pangatlong uri naman ng alugbati ay ang hybrid na barayti ng dalawang ito.

PAGHAHANDA NG LUPA

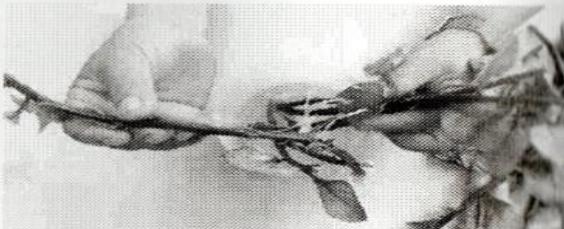
Ang alugbati ay lumalago nang mahusay sa mga lupa na mataas sa organikong bagay. Gumamit ng compost bilang abono upang magkaroon ang lupa ng sapat na halumigmig at maayos na daloy ng tubig.

PAGTATANIM

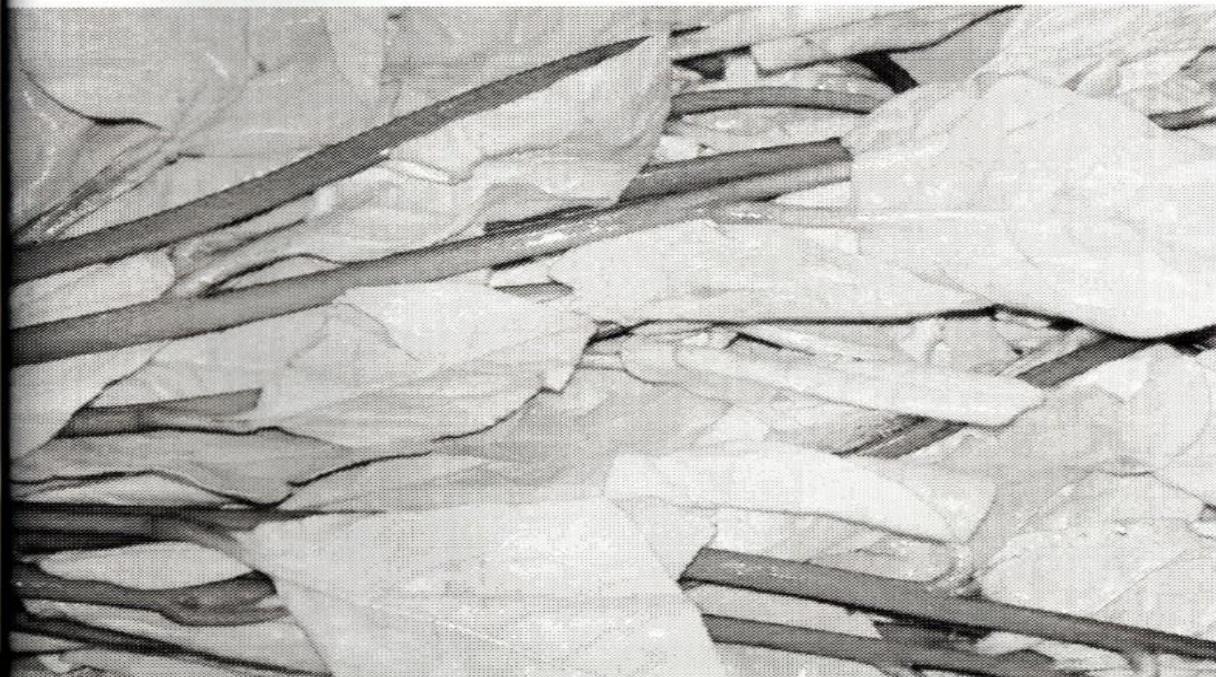
Mabilis ang paglago nito. Hindi nito kailangan ang masusing pag-aalaga. Sa paraan ng pagtatanim, maaring gumamit ng buto o pinutol na magulang na sanga nito.

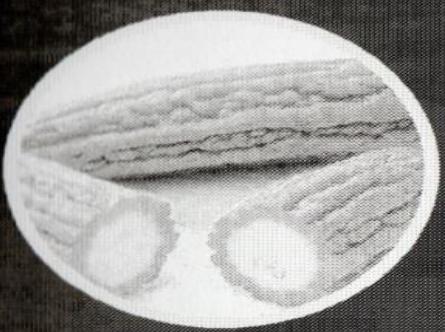
Pumutol ng sanga ng alugbati na may haba na 20-25 cm at may hindi bababa sa 3 internode. Ibabad ang mga pinagputulan sa tubig nang magdamag o ito ay iimbak sa isang mamasa-masa o malilim na lugar sa loob ng 1-2 araw. Magtanim ng 2 hanggang 4 na pinagputulan na sanga sa 15-20 cm sa pagitan ng mga burol at 20-30 cm sa pagitan ng mga hilera. Diligan ito ng tubig bago at pagkatapos ng pagtanim, kung ang lupa ay tuyos. Gumamit din ng mulch tulad ng damo o dayami.

PAGPAPATUBO

Sa pagpapatubo ng alugbati gamit ang buto, maghasik ng mga binhi sa mga hilera o i-broadcast sa punlaan. Ilipat ang mga punla sa 20 cm x 20 cm ang distansya sa pagitan ng mga halaman, 3 linggo pagkatapos ng pagtatanim. Regular itong diligan upang matiyak ang mataas na pagkabuhay ng halaman.

AMPALAYA

Ang *bitter gourd* (*Momordica charantia Linn.*) o ampalaya ay kabilang sa pamilya na *Cucurbitaceae* na pangunahing itinatanim na gulay sa Pilipinas dahil sa bunga at bulaklak nito. Karaniwan itong may mapait na lasa.

ANGKOP NA LUPA AT KLIMA

Mainam na gumamit ng lupa na may uri at tekstura na mabuhangin o kaya ay luwad na mayroong maayos na daluyan ng tubig. Kailangan din na mataas na organikong materyal at may *neutral pH* na 6 hanggang 6.7.

Ito ay maaaring itanim sa anumang buwan ng taon ngunit nakakukuha nang mataas na produksyon sa buwan na Oktubre hanggang Pebrero.

PAGPILI NG BINHI

Mayroong dalawang uri ng buto ng ampalaya sa merkado. Ito ay ang *open pollinated varieties (OPV)* at ang *hybrid varieties*. Ang OPV ay makukuha sa mga pinakamalapit na *Research Outreach Stations (ROS)*, at ang buto naman na hybrid ay mabibili sa mga agricultural supplies.

PAGHAHANDA NG LUPANG TANIMAN

Ihanda ang lupa upang makamit ang pinakamataas na ani. Kinakailangan madurog nang husto ang lupa hanggang maging buhaghag ito. Araruhin at suyurin ang lupa ng dalawang beses na may pitong (7) araw na pagitan.

BALAG (TRELLIS)

Ang mga balag ay nagbibigay-suporta sa halaman na gumagapang. Ito ay nagbibigay ng magandang kalidad sa bunga nito at mas napadadali rin ang pamamahalang kultural sa halaman.

Itayo ang balag pagkatapos ng pangalawang pagsuyod sa lupa. Lagyan ito ng distansya na 2.5-3.0 metro na lawak at 1.5-2 metro na taas. Tandaan na ang haba ng baging ay depende sa laki ng taniman.

Gumamit ng kawayan o kahoy na poste sa bawat distansya na 3 metro. Gumamit ng matibay na panali tulad ng nylon wire. Maaari ring gumamit ng lumang fish nets sa pagpapatubo sa amplaya.

PAGTATANIM

1. Direktang Pagtatanim (Direct Planting)

Maglagay ng isang buto sa bawat burol (hill) sa tabi ng tudling na may distansya na 30-50 cm bawat burol. Maghulip kung mayroong sakit, patay na punla, o bakanteng burol pagkalipas ng 15 na araw pagkasibol.

2. Lipat-Tanim

Gumamit ng *seedling tray* o *potlets* sa pagtatanim ng punla. Maghanda ng lupa na may halong 1:1:1 na *garden soil*, *carbonized rice hull (CRH)*, at *compost*. Ilagay ang *potting medium* sa *seedling tray*. Maglagay ng isang buto sa *potlet* o butas ng *seedling tray*.

Diligan ito araw-araw kapag may mga punlang sumibol. Ihanda sa paglipat ang mga punla sa pamamagitan ng dahan-dahan pagpapaaraw at pagbabawas ng tubig. Ilipat-tanim ang mga ito pagkalipas ng 15 araw pagkatanim o kung may mga dahon na ito.

Paalala: Huwag ipagpalibutan ang paglilipat-tanim dahil maaaring magresulta ito sa mahinang paglago o pagkamatay.

Itanim sa hapon para sa mataas na porsyento ng pagkabawi ng mga punla sa paglilipat-tanim. Diligan ang mga punla ng pangunahing solusyon na *urea* (46-0-0) sa anim na litro na tubig. Diligan ito ng tubig pagkatapos upang maiwasan ang pagkasunog ng halaman.

PAGLAGAY NG PATABA

Maglagay ng 10-20 toneladang organikong pataba, dumí ng hayop, o compost kada ektarya ng lupa bilang dagdag-sustansya sa lupa. Sa pagtatanim, maglagay ng 20 gramo o 2 kutsara ng *complete fertilizer* (14-14-14) sa bawat burol.

Maglagay ng 10 gramo ng *urea sa gilid (sidedress)* o 1 kutsara kada burol bago tabunan muli ng lupa ang ilalim ng halaman (*hilling up*). Ulitin ito ng 2 o 3 beses o higit pa tuwing 2 linggo. Takpan ang pataba ng mga 6 na sentimetrong lupa.

"PRUNING" AT PAMAMAHALA SA DAMO

Tanggalin ang lahat ng *lateral vines* at tuyong dahon nito mula sa ibabang parte hanggang sa taas na 1 metro upang mga nutrisyon ay magkatipon sa paglago ng sanga at pagpapabunga. Magtira lamang ng isa o dalawang *lateral vines*.

Linangin ang lupa palayo sa halaman (*off-barring*) pagkalipas ng 7-10 araw pagkatanim upang maiwasan ang pagtubo ng damo.

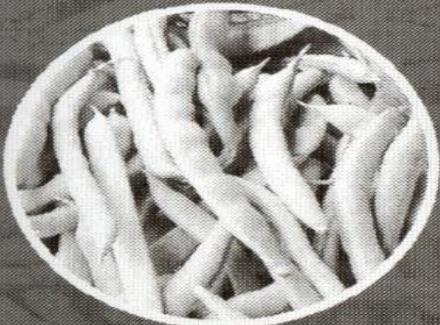
PAMAMAHALA SA SAKIT AT PESTE

Ang *fruitfly* ay isa sa pangunahing peste ng amplaya,. Ang *bacterial wilt* naman ang pangunahing sakit nito. Upang maiwasan ang mga ito, kinakailangan kultural na pamamahala at panatilihin ang kalinisan ng sakahan.

PAG-AANI

Maaring mag-aní ng ampalaya paglipas ng 18-20 na araw mula pamumulaklak o kung ang bunga ay nasa sapat na sukat at mura pa ang mga buto nito. Uriin ang mga bunga base sa klase nito at ilagay sa kahon o *polyethylene bags* para ikalakal.

SNAP BEANS

Ang snap beans (*Phaseolus vulgaris*) o mas kilala rin bilang Baguio beans ay mayaman sa sustansyang *beta-carotene, fiber, potassium, kalsiyum, at phosphorous*.

LUGAR NA PAGTATANIMAN

Magandang itanim ang snap beans sa lupang medyo luwad at maraming organikong sustansiya. Mainam kung ang pH ng lupa ay 5.5 - 7.5. Angkop kung itatanim ito sa malalamig na lugar na may temperatura na 18°C - 29°C. Kalimitang itinatanim ang snap beans sa buwan ng Oktubre at Nobyembre.

PAGPILI NG BINHI

May dalawang uri ng snap beans:

1. *Bush Type* - Variety Blue Lake 274 ("sitting" beans), Labrador, Matador
2. *Pole Type* - Baguio Beans, Kentucky Wonder, Romano Italian, etc.

PAGHAHANDA NG LUPA

Bungkalin ang lupang pagtataniman. Maglagay ng isang kilong pinatuyong dumì ng manok o *chicken manure* at 300 gramo ng *carbonized rice hull* kada metro kwadrado. Gumawa ng kamang taniman na may lapad na isang metro at lalim na 15cm upang hindi tigilan ng tubig.

PAGPUPUNLA

Magtanim ng isa hanggang dalawang piraso ng buto kada tudling. Kinakailangan na 20cm ang pagitan ng bawat tudling at 35cm kada hanay. Pagkatapos magtanim, diligan ang mga tudling.

PAGLAGAY NG TRELLIS

Makalipas ang tatlo-apat na linggo pagkatanim ay nagsisimula na itong gumapang. Mainam na itayo na ang mga *trellis* o gagapangan ng mga *beans*. Maaaring gumamit ng mga tikiin na kawayan na may haba na dalawa hanggang tatlong metro at nakahilig ito ng 60° sa katabi nitong hanay.

PANGANGALAGA

Makalipas ang 14 na araw, maglagay ng *compost* sa mga tundos. Maglagay din ng *Fermented Plant Juice* (FPJ) ng isa o dalawang beses sa isang linggo. Maaaring gumamit ng *manure tea* upang lumusog ang mga halaman at tumaas ang resistensya laban sa mga sakit at peste. Diligan ang taniman ng dalawang beses sa isang linggo o kung kinakailangan. Ugaliin din na tanggalin ang mga damo upang maiwasan ang kumpetensiya sa sustansiya.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Dapulak, *bean fly*, at *bean pod borer* ang mga pangunahing peste ng snap beans. Ang mga *bean fly* ay umaatake kapag malití pa ang mga tanim. Makokontrol ito sa pamamagitan ng *spray solution* (100 g na dinurog na sili sa 16L na tubig na hinaluan ng 1 kutsarang *powder detergent*).

Maiwasan naman ang mga sakit na gawa ng amag gaya ng *rust, anthracnose*, at pagkabulok ng mga ugat sa pamamagitan ng paggamit ng mga *resistant variety* na mga binhi, *crop rotation*, at *fungicide*.

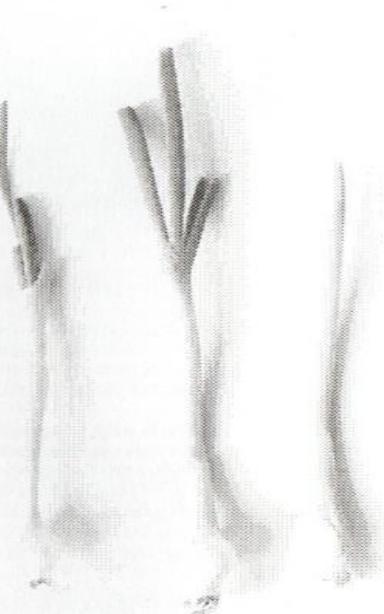
PAG-AANI

Maaaring anihin ang mga snap beans makalipas ang 45-60 na araw pagkatanim o 10-15 na araw pagkatapos nitong mamulaklak. Ang pamítitas namanito ay ginagawa tuwing ikatlo o ikaapat na araw.

DAHON NG SIBUYAS

Mayaman ito sa mga bitamina tulad ng *magnesium*, *potassium*, *copper*, *phosphorous*, at *iron*. Ito rin ay mayaman sa bitamina K.

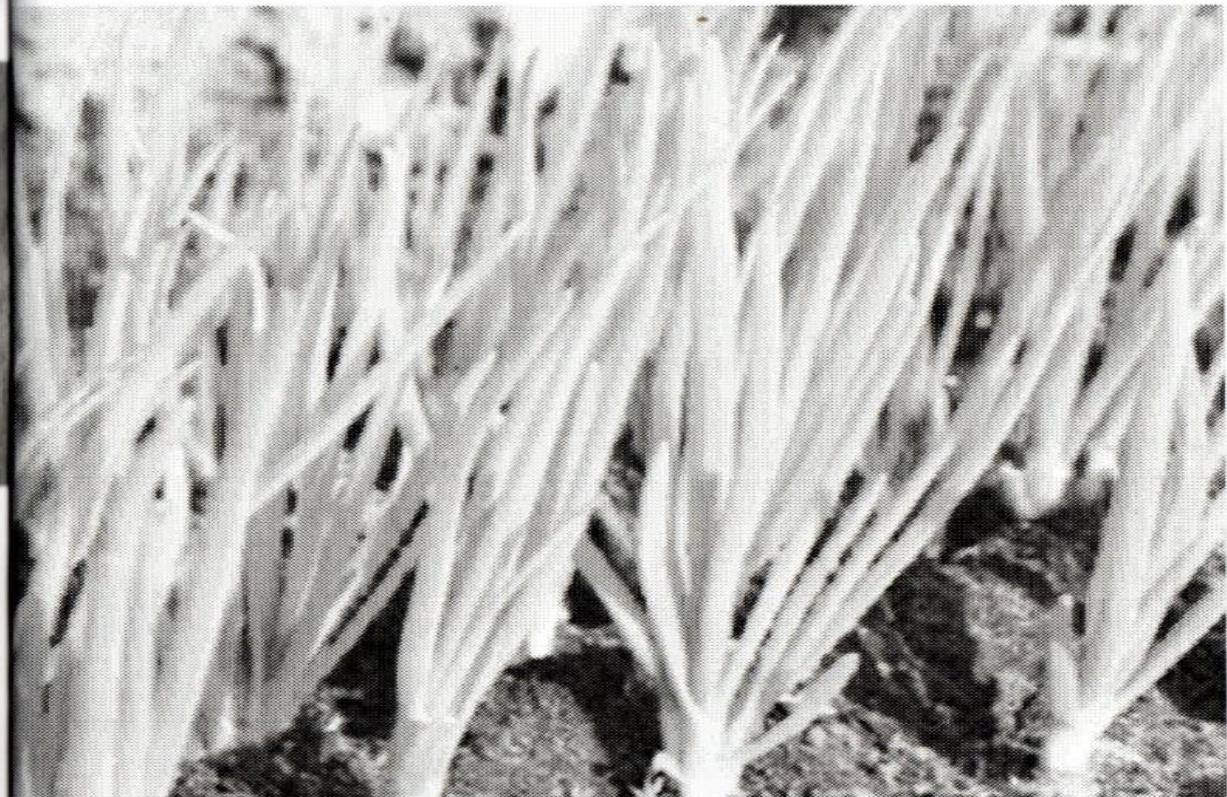

PANGANGAILANGAN NG LUPA AT KLIMA

Ang sibuyas ay lumalago nang maayos sa mabuhaghag at malagkit na lupa na may pH level na mula 6 hanggang 7. Nangangailangan din ito ng sikat ng araw at maayos na daloy ng tubig.

PAGTATANIM

Maaring gumamit ng buto o punla sa pagtatanim ng sibuyas para sa dahon nito. Sa paraan ng buto, itanim ang mga buto sa lalim na $\frac{1}{2}$ inches at sa pagitan na 12 inches. Sa paggamit naman ng punla, itanim ang punla sa lalim na 1 inch at may layo na 2 inches. Pagkatapos itanim ay diligan agad ito. Lagyan ng *mulch* ang mga pagitan ng mga tanim tulad ng ipa ng palay. Nangangailangan ito ng regular na pagdiligid.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Thrips, *armyworms*, at *cutworms* ang mga pangunahing pesteng kulisap ng sibuyas. *Sooty mold* at pagkabulok dahil sa *bacteria* namang ang pangkaraniwang sakit nito. Maaring gumamit ng lason sa kulisap upang makontrol ang peste at panatilihing malinis at tanggalan ng damo ang pagitan ng mga halaman.

Armyworms

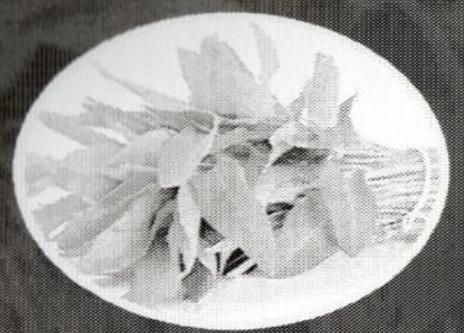
Thrips

PAG-AANI

Pagkalipas ng 3 hanggang 4 na linggo ay tutubo na ang sariwang dahon ng sibuyas. Maaari na itong anihin kung ang sukat nito ay may haba na 6 hanggang 8 inches.

#ISHAREKNOWLEDGE | #ATIINSPIRE | #ATILEADS

KANGKONG

Ang kangkong ay kabilang sa mga dahon na mabilis tumubo. Mayaman ito sa bitamina C na nagsisisilbing *anti-oxidant*. Sagana rin ito sa potassium, kalsyum, at iron.

PANGANGAILANGAN NG LUPA AT KLIMA

Mainam itong itanim sa buhaghag na lupa na maraming organikong bagay at pH na 5.3-8.5, katulad ng mababang lugar na mainit at mahalumigmig. Maganda ang tubo ng halaman kung itatanim ito sa buwan na maiksi ang araw kaysa gabi.

PAGPILI NG BINHI

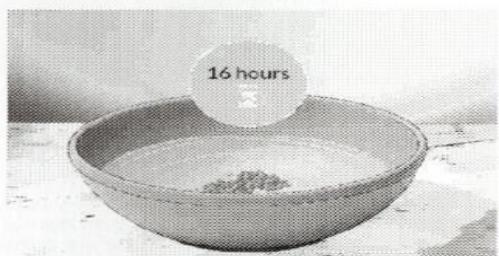
Ang kangkong ay may dalawang uri. Ang isang uri ay kadalasang nabubuhay sa mga matutubig na lugar at may malalapad na dahon. Ang pangalawang uri naman ay nabubuhay at itinatanim sa lupa na may mahaba at makitid na dahon -ito rin ang inirerekomendang gamitin.

PAGHAHANDA NG LUPANG TATANIMAN

Bungkalin at suyurin ang taniman nang dalawang beses at gumawa ng mga kamang taniman na may isang metro ang tapad. Gumawa nang mababaw na linya o tudling pahalang sa kama may pagitan na 10-15 cm at lalim na 2.5 cm. Kung wala naman gumawa ng mga tudling sa punlaan na may pagitan na 7-10 cm. Ibabad ang mga buto sa maligamgam na tubig sa loob ng apat na oras. patuyuin ang mga ito sa hangin at ibudbod ng manipis sa punlaan takpan ng kaunting lupa ang punlaan.

PAGTATANIM

Ibabad ang mga buto ng kangkong sa malinis na tubig sa loob ng 16 na oras. Itanim ito sa mga tudling na may pagitan na 5 cm. Maglagay ng binulok na dumì ng hayop o compost, o di kaya ay vermicompost sa mga kamang taniman na may daming 2kg kada metro kwadrado bago magtanim.

PANGANGALAGA

Pagkalipas ng 10-15 araw pagkatapos itanim, muling maglagay ng compost, o di kaya ay vermicompost sa mga kamang taniman na may daming 3 kg kada metro kwadrado. Maaari ring mag-aplay ng Fermented Plant Juice (FPJ). Diligin ang halaman araw-araw o kung kinakailangan, sapagkat nangangailangan ito ng maraming tubig.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Hindi masyadong problema ang sakit at peste sa kangkong subalit karaniwan itong naaapektuhan ng mga kulisap na sumisira sa dahon, katulad ng uod, tipaklong, at mealybug. Maaari itong kontrolin sa pamamagitan ng pag-isprey ng katas ng sili (100g na dinurog na sili sa 16L na tubig) para sa mga insekto.

Tipaklong

Mealybugs

PAG-AANI

Maaaring anihin ang kangkong 20-40 araw pagkatapos itanim, depende sa binhing ginamit. Gawin ito nang maaga o sa hapon, upang maiwasan ang pagkalanta ng mga dahon.

#ISHAREKNOWLEDGE | #ATIINspire | #ATILEADS

KALABASA

Ang kalabasa o *squash* (*Cucurbita maxima L.*) ay mayaman sa bitamina at mineral tulad ng A, C, B1, B6, B3, at potassium. Ito ay mayroon ding *beta carotene* na anti-oxidant at anti-inflammatory.

PANGANGAILANGAN SA LUPA AT KLIMA

Tumutubo ang kalabasa sa anumang uri ng lupa. Kailangan nito ng temperaturang 18-30 °C. Itanim ang kalabasa sa buwan ng Oktubre-Disyembre para sa kapatagan at Mayo-Hulyo sa kabundukan.

PAGPILI NG BINHI

Sa pagpili ng barayti/binhi, ilan sa mga dapat isaalang-alang ang lokal na kondisyon tulad ng klima; kakayahang na labanan ang mga pangunahing sakit at peste; at demand sa merkado.

PAGHAHANDA NG LUPA

Kailangang buhaghag ito. Araruhin at suyurin ang lupa ng dalawa hanggang tatlong beses sa pagitan ng isang linggo upang maiwasan ang pagtubo ng mga damo. Pagkatapos ng huling pagsuyod, gumawa ng tudling depende sa panahon. Sa tag-ulan, gumawa ng 3 metro na distansya, at 2.5 na metro naman sa tag-init.

PAGTATANIM AT LIPA-TANIM

1. Direktang Pagtatanim (Direct Planting)

Magtanim ng isang binhi sa bawat burol na may layong 1 metro at takpan ng lupa. Sa panahon ng tag-ulan, itanim sa ibabaw ng tudling ang binhi upang maiwasan ang pagkabulok dahil sa pagbaha.

2. Lipat-Tanim

Maghanda ng lupa na may halong 1:1:1 na luwad na lupa, carbonized rice hull (CRH), at compost o organikong pataba. Ilagay ang inihandang lupa sa plastic bags, potlets, o seedling tray at diligan.

Taniman ng isang butil ng buto sa bawat potlet o butas ng seedling tray. Itabi ito sa malilim na lugar. Diligan ito ng madalas kung kinakailangan. Ilipat-tanim ito pagkalipas ng 15 araw sa pagsibol nito. Mainam na itanim ang mga ito sa hapon o maulap na panahon.

PAGLALAGAY NG PATABA

Para sa lowland areas, gumamit ng dumi ng hayop o compost na pataba bago ito taniman. Para sa highland areas, gumamit ng 100 gramo ng organikong pataba kasama ang 1 kutsara na complete fertilizer sa bawat butas bago ito taniman.

Maglagay sa gilid ng tudling ng 1 kutsara ng urea sa bawat burol kada isang buwan pagkatanim o kung ang kalabasa ay may taas na 1 metro. Pagkalipas ng 2 linggo pagkatapos ang unang paglalagay, maglagay ng 10g ng potash at 60g ng solophos kada halaman.

Maaaring maglagay ng urea o potash kada 15 na araw ayon sa kalagayan ng halaman.

PATUBIG

Diligan ng isang beses kada linggo o 1 litro ng tubig bawat burol kada isang araw. Mahalaga rin na diligan ang mga halaman pagkatapos itong lagyan ng pataba. Iwasan ang pagdidilig kapag ito ay nasa yugto na ng pagbunga.

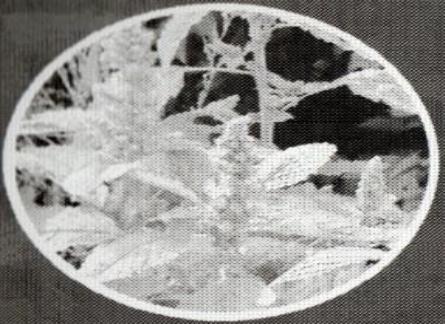
PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Ang aphids at ang 28-spotted lady beetle ang pangunahing pesteng insekto nito. Samantalang, ang powdery mildew at mosaic virus ang pangkaraniwan nitong sakit at nagdudulot ng malaking pinsala sa halaman. Upang maiwasan ang mga ito, isaalang-alang ang kultural na pamamahala at panatilihin ang kalinisan ng sakahan. Tanggalan ng damo pagkalipas ng 7-14 na araw pagkasibol nito. Ulitin kung kinakailangan.

PAG-AANI

Anihin ang mga bunga pagkalipas ng 30-40 na araw pagkatapos ng polinasyon. Anihin ang mga bunga na walang sintomas ng sakit.

KULITIS

Ito ay mayaman sa bitamina A, B6, C, riboflavin, folate, at K. Ang kulitis ay nagtataglay din ng mineral na kalsiyum, iron, magnesium, phosphorus, potassium, zinc, at copper.

GABAY

Ang kulitis o *green amaranth* (*Amaranthus spp.*) ay nabibilang sa pamilya ng *Amaranthaceae* o *Amaranth*. Ito ay mahusay na tumubo sa mga bansang tropikal tulad ng Pilipinas. Ito ay may humigpit-kumulang na 60 na uri, bagamat ang iba dito ay madalas na ituring na mga damo. Ang kulitis ay ginagamit bilang pagkain (dahon at butil) at ornamental.

Kilala ang kulitis sa mga tawag na *Chinese spinach*, *Tampala*, *Pigweed* (English), Kulitis, Uray (Tagalog), at Kudjapa (Cebu).

Madali at maaring i-lanim ang kulitis sa buong taon sa hardin o sa bukid.

MGA PANGUNAHING URI NG KULITIS

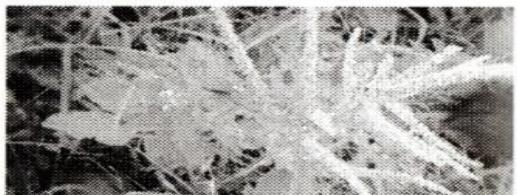
Mayroong apat na uri ang *Amaranthus* na ginugulay sa Silangang Asya: *Amaranthus cruentus*, *Amaranthus blitum*, *Amaranthus dubius*, at *Amaranthus tricolor*.

Ang isang uri naman ng *amaranth* na may tinik ay tinatawag na uray (*A. spinosus L.*). Ito ay pangkaraniwan na makikita sa iba't ibang rehiyon sa Pilipinas.

PAGTATANIM

Mainam itanim ang kulitis sa mataba at mabuhaghag na lupa. Ang kulitis ay maaring paramihin sa pamamagitan ng kanyang buto sa pamamaraan ng paglilipat-tanim o direktang pagpupunla.

Itanim ang buto sa lupa na may lalim na 0.5-1.0 cm at may layo na 10-20 cm. Takpan ito ng *compost* o ipa ng palay. Samantala, sa paraan naman ng paglilipat tanim, kinakailangan ng 2kg ng buto kada ektaarya at nangangailangan ng 400 na tanim sa bawat metro kwadrado.

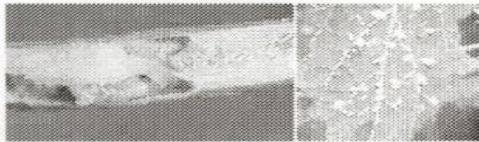
PANGANGALAGA

Diligan ang kulitis pagkatapos ito itanim o pagkilipat-tanim. Regular din itong tanggalan ng mga pesteng damo sa unang yugto nito.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Ang mga karaniwang mga peste nito ay kulisap, *aphids*, spider mites, at *pigweed weevil*. Samantala ang pagkabulok at pagkalanta naman ang pangunahing sakit nito.

Pigweed weevil

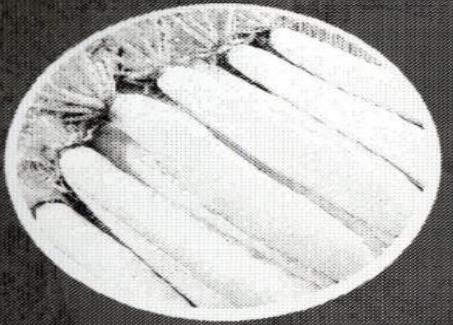
Aphids

PAG-AANI

Ang kulitis ay maaaring anihin pagkalipas ng 20-45 na araw pagkatapos ito itanim o ilipat-tanim. Dahil madali itong malanta, diligan ito ng tubig upang manatili itong sariwa.

#ISHAREKNOWLEDGE | #ATIINspire | #ATILEADS

LABANOS

Ang labanos ay isa sa mga gulay na paborito ng mga pinoy dahil sa naiiba nitong lasa. Kadalasang isinasahog ito sa mga sinabawang putahe, at kinakain ng kinilaw. Nagtagay din ang labanos ng mga vitamina na E, A, C, B6, at K.

PANGANGAILANGAN NG LUPA AT KLIMA

Angkop ang labanos sa *silty loam* na lupa na sagana sa organikong bagay at may pH na 6-6.8. Karaniwang itinatanim ang labanos sa mga mataas na lugar at mabababa ang halumigmig.

PAGPILI NG BINHI

Ang kadalasang ginagamit na barayti ay ang barayti na 60 araw. Mahaba ang mga ito, madaling iimbak, at maganda ang kalidad.

PAGHAHANDANG LUPANG TATANIMAN

Bungkalin at suyurin ang taniman. Gumawa ng kamang taniman na mataas, may lapad na isang metro (depende sa lugar ang haba) at Haluan ito ng 1kg na pinatuyong *chicken manure* at 300g na *carbonized rice hull* kada metro kwadrado. Gumawa ng tudling na ang pagitan sa isa't isa ay isang talampakan. Siguraduhing may maayos na daluyan ng tubig.

PAGTATANIM

Diligan ang lupa para mag-stabilize ito. Ilagay sa mga tudling ang buto, tatlong pulgada ang layo ng bawat buto, at takpan bahagya ng lupa.

PANGANGALAGA

Ang madalas na pagdidilig ay kailangan. Maglagay din ng *manure tea* o *fermented plant juice* ng isang beses sa isang linggo upang maging malusog ang mga halaman at tumaas ang resistensya ng mga ito sa sakit at peste. Maaari rin maglagay ng $\frac{1}{4}$ tasa ng *urea* kada metro kwadrado para sa dagdag nitrohino.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Dapulak, *Diamondback moth*, at *Army Worm* ang mga pangunahing peste ng labanos. Para makontrol ang mga ito, mag-isprey ng dinurog na sili (100g sa 16L na tubig) na hinhaluan ng isang kutsarang sabon. Pangunahing sakit din ang pagkabulok sanhi ng *fungus*. Maiiwasan ito kung may maayos na paagusan at mataas na lebel ang taniman.

Dapulak

PAG-AANI

Pagkalipas ng 40-60 araw ay maaari na itong anihin. Tanggaan ang lupa sa mga nauning labanos, at maaari rin itong iimbak sa loob ng dalawang linggo.

LETSUGAS

Ang letsugas ay isa sa mga popular na gulay, kadalasan itong ginagawang salad. Madalas din itong itanim dahil madali lang itong patubuin. Nagtagtaglay ito ng mga bitamina A, K, folate, at protina.

PANGANGAILANGAN NG LUPA AT KLIMA

Angkop ang lupang banlik na mataba at sagana sa organikong bagay at may pH na 6.5-7.0. Karaniwang itinatanim ang mga letsugas sa mga lugar na malalamig na may temperaturang 12-20 degrees celcius. May ilang letsugas din na maaring itanim sa mababang lugar.

PAGPILI NG BINHI

Loose Leaf Romaine Crisp Head
Maraming klase ng binhi ang letsugas, ngunit ang madalas itanim ay ang barayti na *Loose leaf*, *Romaine*, at *Crisphead*.

PAGTATANIM

Pulbusin ang lupa at lagyan ng 1kg pinatuyong *chicken manure* at 300g na *carbonized rice hull* kada metro kwadrado. Ilagay ito sa mga punlaan at basain. Mas mainam na gumamit ng *seedling tray* upang madali ang pagtanim at pagbunot nito.

PAGTATANIM

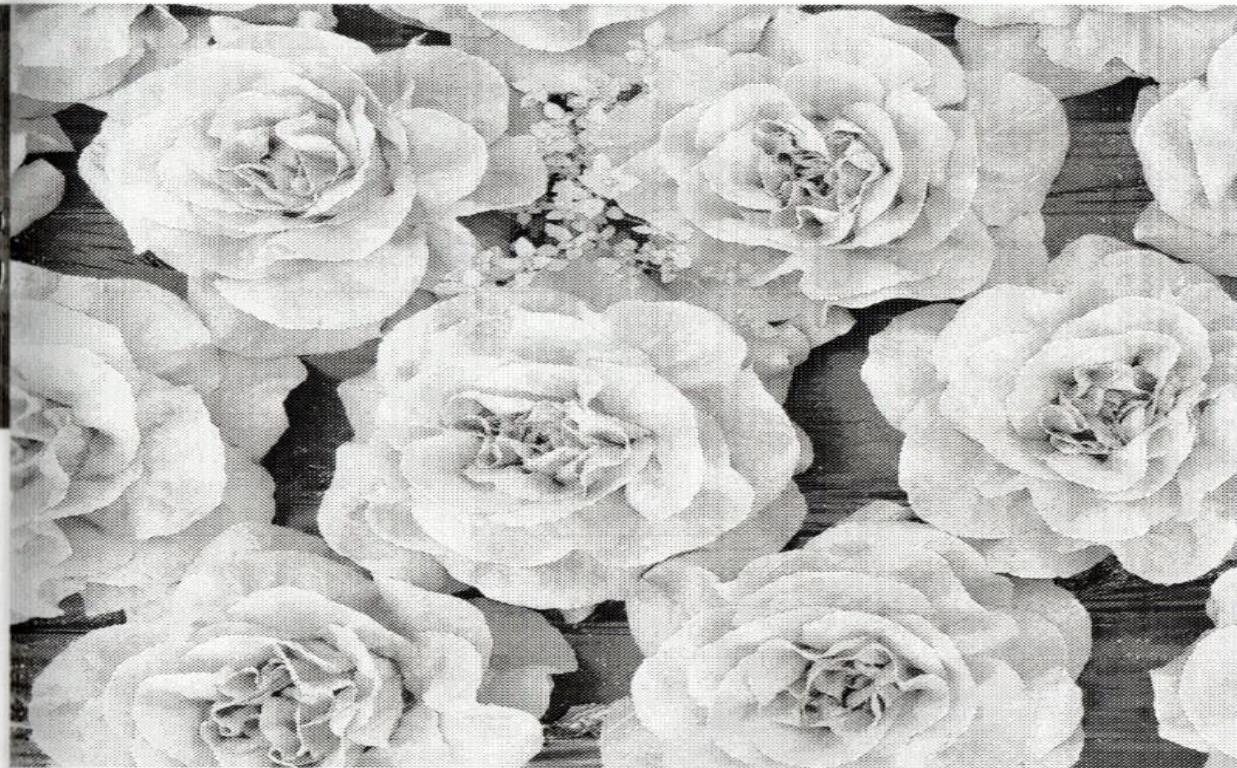
Kung wala namang *seedling tray*, gumawa ng mga tudling sa punlaan na may pagitan na 7-10 cm. Ibabad ang mga buto sa maligamgam na tubig sa loob ng apat na oras. Patuyuin ang mga ito sa hangin at ibudbod nang manipis sa punlaan. Takpan nang kaunting lupa ang punlaan.

PAGLILIPAT-TANIM

Ilipat-tanim ang mga letsugas kapag ito ay may 10 hanggang 14 na araw. Diligan ang bawat butas o tundos nang lubusan at maglipat-tanim ng isang punlaan bawat butas. Kapag tag-araw, maglipat-tanim nang maaga o di kaya ay sa hapon para maiwasang mabigla ang mga halaman.

PANGANGALAGA

Ang madalas na pagdidilig ay kailangan. Pwedeng gumamit ng *sprinkler* o *drip irrigation*. Maglagay din ng *manure tea* o *fermented plant juice* ng isang beses sa isang linggo upang maging malusog ang mga halaman at tumaas ang resistensya ng mga ito sa sakit at peste.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Dapulak at *semi-looper* ang pangunahing peste ng letsugas. Para makontrol ang mga ito mag-isprey ng dinurog na sili (100g sa 16L na tubig) na hinaluan ng isang kutsarang sabon. Pangunahing sakit din ang pagkabulok sanhi ng fungus. Maiwasan ito kung may maayos na paagusan at mataas na lebel ang taniman.

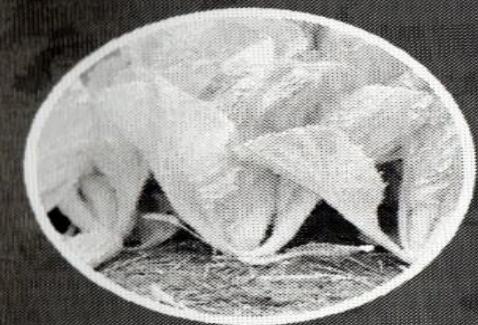
Dapulak

Pagkabulok ng ilalim

PAG-AANI

Pagkalipas ng 45-60 araw mula pagkalipat-tanim, maaari nang anihin ang mga barayti na *Crisphead*, o kung medyo matigas na ang ulo. Ang mga *Loose leaf* na barayti ay maaaring anihin bago mamulaklak, at kung umabot na sa kailangang laki. Gawin ito nang maaga para maiwasan ang pagkalanta ng mga dahon. Putulin ang buong halaman na nasa ibabaw ng lupa para mapanatili halos lahat ng dahon.

MUSTASA

Ang mustasa (*Brassica juncea*) ay kabilang sa mga dahong-gulay. Nagtagtaglay ang mga dahon nito ng mga vitaminang K, A, kalsyum, iron, at phosphorous.

LUGAR NA PAGTATANIMAN

Magandang itanim ang mustasa sa lupang buhaghag na maraming organikong sustansiya. Mainam kung ang pH ng lupa ay 6.0-7.5. Itanim ang mustasa sa mga buwan na maiksi ang araw kaysa gabi upang maiwasan ang maagang pamumulaklak.

PAGPILING BINHI

Pumili ng binhi na angkop sa lugar na pagtataniman. Maaari ring gamitin ang mga binhi na may resistensya sa mga sakit at peste.

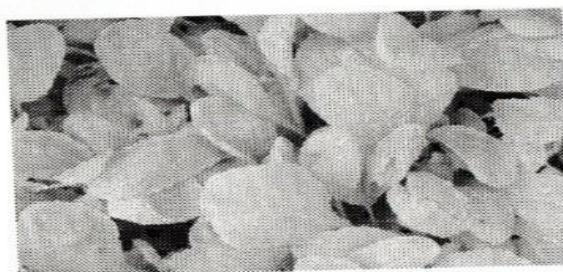

PAGHAHANDA NG LUPANG TANIMAN

Bungkalin ang lupang pagtataniman. Maglagay ng isang kilong pinatuyong dumi ng manok o *chicken manure* at 300 gramo ng carbonized rice hull kada metro kwadrado. Gumawa ng mga tudling na may pagitan na 15-25 cm.

PAGPUPUNLA AT PAGLILIPAT-TANIM

Itanim ang mga buto sa tudling sa pagitan na 15 cm at lalim na 2.5 cm. Maaari ring magpunla at ilipat-tanim pagkalipas ng apat hanggang anim na araw. Mas maagang anihin ang mga nilipat-tanim na halaman at mas may panlaban sa sakit at peste.

PANGANGALAGA

Mag-aplay ng Fermented Plant Juice (FPJ) ng isa o dalawang beses sa isang linggo. Maaari ring gumamit ng manure tea upang lumusog ang mga halaman at tumaas ang resistensya nito. Diligan ang taniman ng dalawa hanggang tatlong beses sa isang linggo o kung kinakailangan. Ugaliin ding tanggalin ang mga damo upang maiwasan ang kumpetensiya sa sustansiya at araw.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

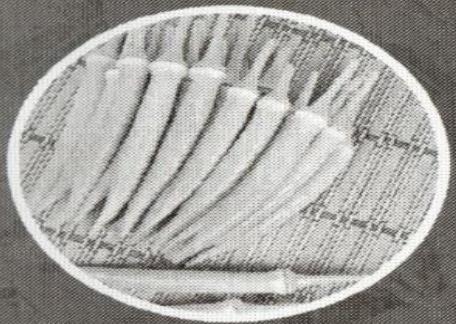
Dapulak, diamondback moth, at cutworm ang mga pangunahing peste ng mustasa. Makokontrol ito sa pamamagitan ng spray solution (100g na dinurog na sili sa 16L na tubig na hinaluan ng 1 kutsarang powder detergent). Maaari ring gumamit ng mga halamang pantaboy sa peste tulad ng amarilyo, sibuyas, at cosmos. Itanim ito sa paligid.

Maawiwasan naman ang amag, pagkabulok sanhi ng mikrobyo, pagkatuba, batik-batik sa dahon, at mosaic virus sa pamamagitan ng paggamit ng malinis na binhi, pagpapanatili ng kalinisan sa taniman, at pagtatanggal ng mga halamang may sakit.

PAG-AANI

Maaaring anihin ang mga dahon simula dalawang buwan pagkatanim o kung ang mga tangkay ay malutong pa. Tangalin ang mga sira at naninilaw na dahon. Pagsamahin ang tatlo hanggang limang tangkay at talian ng lastiko.

OKRA

Ang okra (*Abelmoschus esculentus L.*) ay gulay na sagana sa fiber. Ang mga murang bunga nito ay maaaring kainin ng hilaw o di kaya naman ay nilaga. Mayaman ito sa mga bitamina C, A, K, at *folate*.

LUGAR NA PAGTATANIMAN

Magandang itanim ang okra sa lupang mabuhanging-banlik. Mainin kung ang pH ng lupa ay 5.8-6.5. Maaaring itanim ang okra sa anumang buwan ng taon sapagkat may kakayahang itong mabuhay sa tuyong kondisyon at kahit sa lupang tinitigilan ng tubig.

PAGPILI NG BINHI

Sa Pilipinas, may dalawang klase ng binhi ang okra. Ito ay ang *Smooth green* at *Native*.

PAGHAHANDA NG LUPANG TANIMAN AT PAGPUPUNLA

Bungkalin ang lupang pagtataniman. Maglagay ng isang kilong pinatuyong dumi ng manok o *chicken manure* at 300 gramo ng *carbonized rice hull* kada metro kwadrado. Gumawa ng mga tudling na may pagitan na 0.75 m kung tag-ulan o 1m kung tag-init. Mainam na maglagay ng *mulch* na plastik upang makontrol ang damo at mabawasan ang dalas sa pagdidilig.

PAGTATANIM

Maglagay ng dalawa hanggang tatlong buto sa tudling na may pagitan na 30cm at lalim na 3cm. Magbawas ng punla ilang araw pagkasibol at magtira lamang ng isang punla bawat tundos.

PANGANGALAGA

Mag lagay ng *compost* o *vermicompost* pagkatapos magbawas ng punla. Dagdagan ito kapag nagsimula nang mabuo ang mga bunga. Maaari ring maglagay ng *compost* o magdilig ng *manure tea* tuwing ika-10 hanggang ika-14 na linggo pagtatanim.

Diligan ang taniman tuwing 10 araw o depende sa panahon. Pamahalaan ng mabuti ang damo ngunit magtira ng ilan upang mapanatili ang dami ng mga kaibigang kulisap.

PAMAMAHALA NANG SAKIT AT PESTE

Ang mga karaniwang peste ng okra ay dapulak, ngusong-kabayo, at mambibilot ng dahon. Mag-isprey ng *soap solution* (100g na dinurog na sili sa 16L na tubig na hinaluan ng isang kutsarang *powder detergent*) kung may mga dapulak. Upang makontrol ang mga ngusong-kabayo, diligan ng dalawang beses sa isang linggo ang taniman. Kolektahin naman ang mga insekto ng mambibilot ng dahon at mga itlog nito at sunugin o ilibing sa lupa.

Samantala, ang pinakamadalas na sakit naman ay batik-batik sa dahon sanhi ng *Cercospora*. Upang malunasan ang batik-batik, tanggalin ang mga dahon na may sakit at sunugin o ibaon sa lupa.

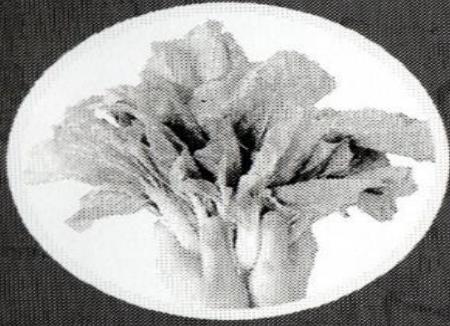
PAG-AANI

Anihin sa umaga ang mga mura at malutong na mga bunga. Kadalaan, ito ay lima hanggang anim na araw pagkulaklak. Ang mga bungang may haba na 6cm-9cm ang mainam anihin. Mag-anil ng dalawa hanggang tatlong beses sa isang linggo.

AgriInteractive
www.agriinteractive.com

#SHAREKNOWLEDGE #ATTITUDE #LEAVES

PECHAY

Madalas itanim sa ating mga bakuran ang pechay, dahil madali lang itong itanim at mabilis anihin. Masustansa ang pechay lalo na ang tangkay nito. Sagana rin ito sa mga bitamina A, C, at K.

LUGAR NA PAGTATANIMAN

Magandang itanim ang pechay sa lupang buhaghag na maraming organikong pataba. Mahalaga na hindi tinitigilan ng tubig ang lupa, ngunit hindi rin mabilis matuyuan. Itanim sa lugar na naaarawan at may temperaturang 18-22° C. Maaari rin itong itanim anumang buwan ng taon.

PAGPILI NG BINHI

Pumili ng binhi na angkop sa lugar na pagtataniman. Maaring gamitin ang mga binhi na may resistensya sa mga sakit.

PAGHAHANDA NG LUPANG TANIMAN

Bungkalin ang lupang pagtataniman, maglagay ng 1kg na pinatuyong dumi ng manok o chicken manure at 300 gramo ng carbonized rice hull kada metro kwadrado.

PAGPUPUNLA

Magpunla ng mga buto sa kamang punlaan, mas mainam kung may seedling tray para mas madaling maglipat ng punla. Bahagyang takpan ng lupa ang mga buto. Tiyakin na natatakpan ng lupa ang mga buto upang hindi ito kainin ng mga insekto. Diligan araw-araw ang punlaan. Mas maganda kung gagamit ng sprinkler.

PAGLILIPAT TANIM

Gawin ang paglilipat tanim makalipas ang 15 araw pagkapunla. Basain nang lubusan ang pinagpunaan isang araw bago maglipat tanim upang madali itong tanggalin sa pagkakapunla. Ilipat tanim ang mga punla sa kamang taniman na may distansiya ng 6-12 pulgada depende sa barayti. Diligan ang taniman pagkatapos nito.

PANGANGALAGA

Mag aplay ng Fermented Plant Juice (FPJ) ng 1 hanggang 3 beses sa isang linggo, upang lumusog ang mga halaman at tumaas ang resistensya sa mga sakit at peste. Diligan ang taniman 2-3 beses sa isang linggo o kung kinakailangan. Ugaluin din na tanggalin ang mga damo upang maiwasan ang kumpetensiya sa sustansiya at araw.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Downy Mildew

Cutworm

Diamondback Moth

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Ilan sa mga pangunahing sakit ng pechay ay ang Damping Off, Downy Mildew, at Club Root. Ang pangunahing mga kulisap naman ay Diamondback, Cutworm, at Aphids. Bunutin ang mga may sakit na halaman at sunugin upang hindi na kumalat ito. Bawasan din ang pagdidilig kapag nagsimula nang malanta ang mga pechay sahi ng sakit.

Maaring gumamit ng mga Blue Label na pestisido upang masugpo naman ang mga pesteng kulisap. Huwag lang mag-isprey ng pestisido isa o dalawang araw bago umani.

PAG-AANI

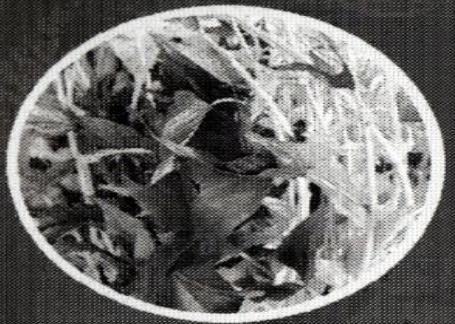
Maari nang anihin ang tanim na pechay mula 30 hanggang 40 araw pagkatanim. Gawin ito sa hapon upang maiwasan ang pagkalanta.

Bunutin o putulin ang pechay at hugasan. Ilagay sa plastic bag at butasan upang magkaroon ng hangin. Palibutan ng lumang diyaryo ang inaning pechay bago ilagay sa plastic bag upang lalong tumagal ang pagiging sariwa nito.

atinteractive
Educa

SHARE KNOWLEDGE | #ATIINspire | #ATILEADS

TALBOS NG KAMOTE

Ang talbos ng kamote ay mayaman sa *carbohydrates*, *carotene*, *polyphenolic antioxidants*, vitamina A at C, kalsiyum, iron, at phosphorus.

PANGANGAILANGAN SA LUPA AT KLIMA

Mainam itong itanim sa lupa na mayroong mabuhangin, buhaghag, at mataba sa organikong material na may pH na 5.5-6.8. Naitatanim ang kamoteng baging sa anumang buwan ng taon, ngunit ito ay mas mainam na itanim sa simula ng tag-araw. Angkop itong itanim sa temperatura na 21-29°C.

PAGPILI NG BINHI

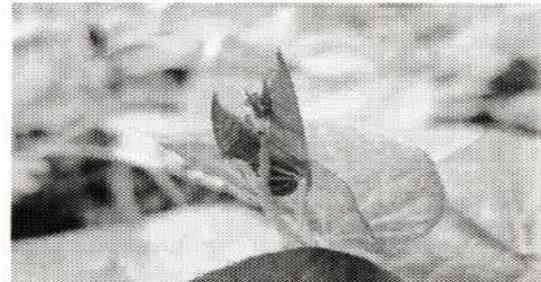
Inirerekомenda na gumamit ng binhing angkop sa kondisyon ng lugar, may mataas na ani at pangangailangan sa pamilihan, at may panlaban sa mga sakit at peste.

PAGHAHANDA NG LUPANG TANIMAN AT PAGPUPUNLA

Gumamit ng buhaghag na lupa sa pagtatanim ng kamoteng baging. Pumutol ng baging ng kamote na may haba na 30-40 cm at mayroong halos 8 na dahon o buko.

Ihanda ang pananim na gagamitin, maaring ilagay ang mga ito sa mamasa-masang tela sa may lilim na lugar ng ilang araw bago itanim upang mag simulang tubuan ng ugat. Itanim ito sa lupa ng pahilis o sa angulong 45° sa pagitan ng 30 cm. Kung ang lupa ay may sukat na 100 m², ito ay nangangailangan ng 330 na pinagputulan o cuttings.

PANGANGALAGA

Mainam na maglagay ng binulok na dumini ng hayop. Tiyaking diligan ang taniman. Mas kaunting tubig ang kailangan ng kamoteng baging habang ito ay bata pa at kapag malapit nang anihin ang bunga nito. Tanggalan din ng damo ang taniman.

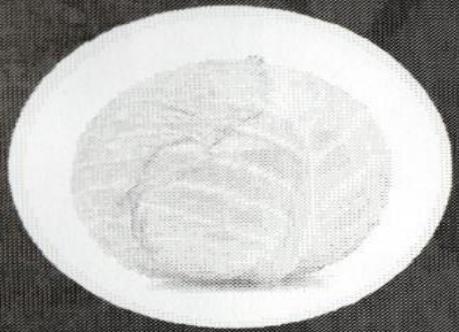
PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Ang mga karaniwang peste ng kamote ay bukbok, uod ng uwang, at puting uok. Upang makontrol ang bukbok, takpan ng lupa ang paanan ng mga halaman upang hindi maabot ng mga bukbok ang ugat. Inirerekомenda rin na sirain ang naivwang halaman pagkatapos ito anihin at magtanim ng ibang klaseng halaman sa susunod na taniman.

#ISHAREKNOWLEDGE | #ATUINspire | #ATILEADS

REPOLYO

Ang repolyo ay may mga bitamina C, calcium, folate, at potassium. Ayon sa pag-aaral, ang madalas na pagkain nito ay nakatutulong sa paglaban sa sakit tulad ng kanser at nakapagpapababa rin ng kolesterol.

LUGAR NA PAGTATANIMAN

Magandang itanim ang repolyo sa lupang mabanlik na maraming organikong sustansiya. Mainam kung ang pH ng lupa ay 5.5-6.8. Iwasang itanim ito sa lupang masyadong maasim. Angkop ang malamig na panahon na may temperaturang 15-20°C sa pagtatanim ng repolyo.

PAGPILI NG BINHI

Pumili ng binhi na angkop sa lugar na pagtataniman. Maaring gamitin ang mga binhi na may resistensya sa mga sakit at peste.

PAGPUPUNLA AT PAGLILIPAT-TANIM

Ipunla ang mga buto sa seedling tray na may halong vermicompost. Maglagay ng 2 buto bawat butas, ilagay ang mga tray sa lilim na lugar o sa greenhouse.

Diligan ang mga ito 1 beses sa isang araw sa loob ng 3 araw. Bawasan ang dalas ng pagdidilig at painitan ang mga punla 7-10 araw bago ilipat-tanim.

Ilipat tanim ang mga punla kapag mayroon na itong 4-5 piraso ng dahon o kapag may taas 3-4 pulgada.

PANGANGALAGA

Lagyan ng 2.5kg na compost kada 5m kwadrado ang taniman, 3-5 araw bago maglipat tanim. Muling maglagay ng parehong dami pagkalipas ng 25-30 araw pagkatapos mag lipat-tanim.

Pagkatapos ng 30 araw, obserbahan ang mga halaman at magdagdag ulit ng parehong dami ng pataba kung kinakailangan. Gawin ang unang pagdadamo 1-2 linggo pagkalipat-tanim. Ipagpatuloy ito depende sa dami ng damo.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Diamondback moth, cutworm, at thrips ang mga pangunahing peste ng repolyo. Makokontrol ito sa pamamagitan ng pagpulot ng mga uod at paggamit ng spray solution (100g na dinurog na sili sa 16L na tubig na hinaluan ng 1 kutsarang powder detergent). Maaari ring magpatubig sa gabi gamit ang sprinkler upang maputol ang pagtatatalik ng *diamond back moth*. Gumamit ng mga halamang pantaboy sa peste ng repolyo, tulad ng amarillyo, sibuyas, at cosmos, at itanim ito sa paligid.

Ang mga sakit naman ng repolyo ay ang pagkabulok, *clubroot*, at batik-batik sa bunga. Maiiwasan ito kung gagamit ng malinis at sertipikadong binhi. Tanggalin ang mga halamang may sakit at sunugin o ibaon sa lupa. Upang maiiwasan naman ang pagkakaroon at pagkalat ng *clubroot*, siguraduhing malinis ang lupang pagtataniman, gagamiting organikong pataba, at maging ang mga kagamitang gagamitin.

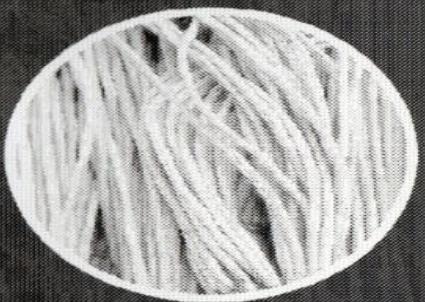

PAG-AANI

Anihin ang mga repolyo kapag matigas na ang magkakapatong na dahon o ulo nito.

Madalas inaabot ito ng 80-95 araw pagkalipat-tanim. Putulin sa tangkay ang buong ulo at tanggalin ang ilang matandang dahon. Mas maganda kung mag-aani sa malamig at tuyong panahon upang maiwasan ang pagkabulok.

SITAW

Ang sitaw (*Vigna unguiculata*) ay mayaman sa mga vitamina at mineral tulad ng K, C, folic acid, molybdenum, protein, riboflavin, thiamin, at niacin. Mayaman din ito sa fiber na tumutulong upang bumaba ang kolesterol ng katawan.

PANGANGAILANGAN SA LUPA AT KLIMA

Ang sitaw ay maaaring itanim sa kahit alinmang panahon o buwan. Ito ay maaaring itanim sa anumang uri o klase ng lupa na may antas ng pH na 5.5 hanggang 6.6. Para sa pinakaangkop na paglaki ng sitaw, gumamit ng lupa na mataba sa organikong bagay at mabuhaghag. Nangangailangan ang sitaw ng temperatURA na 20°C hanggang 35°C.

PAGPILI NG BINHI

Ilan sa mga dapat isaalang-alang sa pagpili ng binhi ay ang mataas na pagbunga, lokal na kondisyon tulad ng klima, kakayahang labanan ang mga pangunahing sakit at peste, at demand sa merkado.

PAGHAHANDA NG LUPA

Bungkalin ang lupa na may lalim na 15cm-20cm, dalawa hanggang tatlóng beses na may pagitan na isang linggo upang maiwasan ang pagtubo ng mga damo. Ihanda ang mga tudling na may distansya na 2.5 hanggang 3.0 na metro.

PAGTATANIM

Ang mga leguminoso na gulay ay mayroong pagkakaiba-iba sa paraan ng pagtatanim tulad ng sukat.

Type	Row Spacing (cm)	Plant Population/ha	Seed Requirements/kg
Pole Type	100	56	50 - 70
Bush Type	75	83	25 - 30

PARAAN NG PAGTATANIM

1. Drill Method

Magtanim ng 18-20 na binhi sa bawat metro. Takpan ito ng lupa.

2. Hill Method

Maglagay ng 2-3 buto ng sitaw sa bawat burol gamit ang sukat sa table. Takpan ito ng lupa.

PATUBIG

Ang dami at beses ng pagpapatubig sa halaman ay depende sa uri ng lupa kung saan nakatanim ang sitaw. Sa mabuhaghag na lupa, ito ay nangangailangan ng madalas na pagpapatubig at paggawa ng kanal kung kinakailangan.

BAGING (TRELLISING)

Ang pole sitaw ay nangangailangan ng tulos o stakes upang masuportahan ang mga baging nito pagkalipas ng ika-25 na araw pagkasibol nito. Gumamit ng kawayan na may diametro na 1cm-1.4cm.

PANGANGALAGA SA HALAMAN

Alisin ang mga damo sa unang 30 araw pagtatanim upang maiwasan ang kumpetisyon sa araw at nutrisyon.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

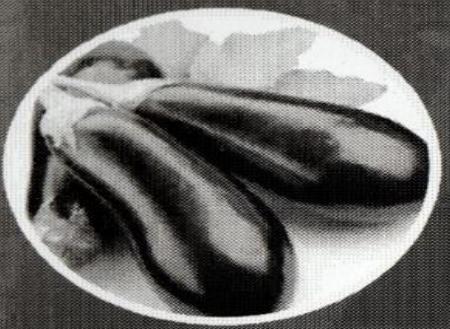
Ang bush at pole sitaw ay pangkaraniwang inaatake ng mga pesteng kulisap na cutworms, beanfly, aphids, at pod borer. Sa ika-3 hanggang ika-10 na araw pagkasibol ng mga halaman, nito. Ang mga pangunahing sakit naman nito ay fusarium wilt, stem at root rot, bean rust, bean kinakailangan gawin ang mga sumusunod:

1. Pagpapalit ng mga tanim (crop rotation).
2. Kalinisan ng sakahan o taniman.
3. Paggamit ng mga binhi na may kakayahang lumaban sa peste.

PAG-AANI

Anihin ang sitaw habang ito ay kulay berde at wala pa sa gulang. Anihin ito dalawang beses sa isang linggo at tuwing umaga o hapon kung kailan mababa ang temperatURA. Ilagay ang mga naani sa malilim na lugar. Linisin at paghiwalayin ang mga ito batay sa sukat, kulay, at edad. Ilagay ang mga ito sa angkop na lagayan tulad ng kahon, basket, o crates na may dahon ng saging o diyaryo upang mapanatili nito ang pagkasariwa ng sitaw.

TALONG

Ang talong (*Solanum melongena esculentum*) ay isa sa mga pangunahing gulay na malawakang itinatanim sa Asya, partikular na sa Pilipinas.

ANGKOP NA LUPA AT KLIMA

Gumamit ng mabughag at luwad na uri at tekstura ng lupa na mayroong antas ng pH na 5.5-6.8. Nangangailangan ang talong ng 35 to 40 milimetro ng tubig bawat linggo.

Ang talong ay sensitibo sa pagtaas ng tubig o baha, at mahalumigmig naman sa yugto ng pamumulaklak at pagbubuo ng bunga. Nangangailangan ito ng temperatura na 20°C-30°C sa pagpapatubo ng punla, samantalang sa paglaki nito ay 21°C-30°C.

PAGPILI NG BINHI

Ilan sa mga dapat isaalang-alang ang mataas na pagbunga; lokal na kondisyon tulad ng klima; kakayahang labanan ang mga pangunahing sakit at peste; at *demand* sa merkado.

PAGHAHANDA NG PUNLAAN

Ang isang ektaryang lupa ay nangangailangan ng 100 gramo ng buto. Ang isang gramo ay may higit kumulang na 250 na buto.

Ibabad sa malinis na tubig ang buto nang magdamag at patuyuin ito bago itanim. Mayroong dalawang pamamaraan sa paghahanda ng punla ng talong: ang *seedbed method* at paggamit ng kahon, tray/potlets.

1. Seedbed Method:

Pumili ng lugar na nasisikatan ng araw, mayroong maayos na daluyan ng tubig, malapit sa mapagkukunan ng tubig, at may harang sa malakas na hangin.

Suyurin ang lupa hanggang maging mabuhag-hag ito. Gumawa ng kamang punlaan na may sukat na 1x10 metro at may taas na lupa na 15 sentimetro. Diligan ang kamang punlaan bago ito taniman. Ilagay ang mga buto sa mga tudling na may layo na 5 sentimetro at takpan ito muli ng lupa.

2. Seedling tray/potlets:

Maghanda ng lupa na may halong 1:1:1 na *garden soil, carbonized rice hull (CRH)*, at *compost*. Ilagay ang *potting medium* sa *seedling tray*. Maglagay ng isang buto sa bawat butas ng *seedling tray* o *potlet* na may lalim na 1 sentimetro. Diligan ito pagkatanim.

PANGANGALAGA SA MGA PUNLA

Diligan ang mga punla tuwing umaga at iwasan ang sobrang pagdidilig sa mga ito upang maiwasan ang *damping-off* at panghihinata ng mga punla. Magbawas ng mga punla (*thinning*) pagkalipas ng 3 hanggang 5 araw pagkasibol nito. Isang linggo bago ito ilipat-tanim, dahan-dahan ang ilagay ng mga punla sa lugar na nasisikatan ng araw (*hardening*).

"MULCHING"

Ang *mulching* ay isang paraan kung saan kinokontrol ang pagtubo ng damo, pinapanatili ang halumigmig ng lupa. Nakatutulong din ito sa pag-iwas ng pagguho ng lupa at pagtagas ng pataba, gayundin sa pagtaboy ng mga insekto. Maaaring gumamit ng plastik na *mulch* o mga materyales tulad ng tuyong *coconut coir dust, rice straw, or rice hull*.

PAGLILIPAT-TANIM

Ilipat-tanim ang punla pagkalipas ng 30-35 na araw pagkatanim o kung may mapapsinsa na 3 hanggang 4 na dahon nito (*true leaves*).

PATUBIG

Diligan ang kamang punlaan na mayroong *plastic mulch* dalawang araw bago ito paglipat ng tanim. Ito ay paraan upang mapababa ang temperatura ng lupa bago ito taniman. Sa panahon ng tag-init magpadaloy ng tubig sa ika-7, 21, at 30 (DAT) na araw pagkalipat-tanim at sundan ito tuwing ika-10 araw. Tuwing panahon ng tag-ulan, maaari itong patubigan kung kinakailangan.

PAGLALAGAY NG PATABA

Inirerekomenda na magpasuri ng lupa upang malaman ang tamang uri at dami ng pataba na gagamitin.

PAMAMAHALA SA DAMO AT PRUNING

Sa taniman ng talong na walang *mulch*, tanggalan ng damo ang taniman o magbungkal ng mababaw papalayo sa ilalim ng halaman (*off-baring*) sa ika-14 na araw pagkalipat tanim at dagdagan naman ng lupa ang ilalim ng halaman (*hilling-up*) sa ika-21 na araw pagkalipat tanim.

Tanggalin ang ilang sanga at dahon ng talong upang magkaroon ng daloy ng hangin at mahawasan ang pagkakaroon ng sakit.

PAMAMAHALA NG SAKIT AT PESTE

Ang pangkaraniwang pesteng kulisap ng talong ay *Fruit at Shoot borer*. At ang pangunahing sakit naman nito ay *Bacterial* at *Fusarium wilt*. Maiwasan ang mga peste at sakit na ito sa pamamagitan ng pagpapanatili ng kalinisan ng halamanan, paggamit ng mga uri ng talong na may kakayahang makaiwas sa sakit at peste, at pagpapalit ng tanim (*crop rotation*). Kung ang halaman naman ay may sakit na, kinakailangan na itong bunutin at sunugin.

PAG-AANI

Nagsisimula ang pag-aani ng talong pagkalipas ng ika 40 hanggang 50 na araw pagkalipat-tanim o depende sa barayti ng talong na iyong tinanim.

Anihin ang mga bunga sa umaga at iiwas ito sa araw, ulan, o anumang bagay na makasisira dito. Ilagay ang mga ani sa *plastic bags* na may butas upang makapasok ang hangin.

